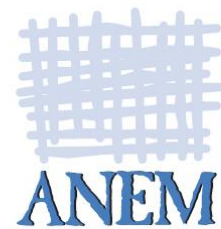

**PRAVNI
MONITORING
MEDIJSKE
SCENE
U SRBIJI**

Izveštaj za decembar 2012.

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO - SRBIJA
FOUNDATION FOR AN OPEN SOCIETY - SERBIA

*Ovaj projekat je realizovan
uz finansijsku podršku Fondacije za otvoreno društvo*

NORWEGIAN EMBASSY

www.norveska.org.rs

*Realizaciju ovog projekta, finansijski je podržala
Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu*

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA	8
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA.....	9
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	13
	REGULATORNA TELA	13
	DRŽAVNI ORGANI	14
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	17
V	PROCES DIGITALIZACIJE	18
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	19
VII	ZAKLJUČAK	20

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. *Pretnje i pritisci*

1.1. Desničarski pokret SNP NAŠI zatražio je, početkom decembra, od nadležnih u Srbiji oduzimanje nacionalne frekvencije radiju i televiziji B92, gašenje dnevnih novina „Blic“ i „Danas“, magazina „Vreme“ i „Republika“ i internet medija „Peščanik“, kao i zabranu rada na teritoriji Republike Srbije „Glasa Amerike“ i „Slobodne Evrope“. U saopštenju se zahtev obrazlaže „opravdanom sumnjom da su pojedini mediji u Srbiji finansirani prljavim novcem albanske i hrvatske mafije“. U saopštenju se takođe zahteva da se „istraži u čijem su vlasništvu antisrpski mediji“, kao i da se istraže tokovi novca u njima. Navedene medije SNP NAŠI optužuju da su „u proteklih 20 godina radili isključivo na satanizaciji sopstvenog naroda, kroz vešto medijsko manipulisanje i propagiranje Srba kao zločinačkog i genocidnog naroda, krivca za ratove devedesetih godina, o čemu postoji ceo niz dokaza zbog kojih ih i šira javnost smatra ispostavama neprijateljskih centara moći“. Do ovog zahteva došlo je nakon što je Ustavni sud Srbije odbacio zahtev javnog tužioca za zabranu pokreta NAŠI zbog delovanja usmerenog na nasilno rušenje ustavnog poretka, i kršenja Ustavom zagarantovanih prava. Zaštitnik građana, Saša Janković, izjavio je za Radio B92 da ni toj organizaciji, niti njihovom zahtevu, ne bi trebalo poklanjati mnogo medijskog prostora. Janković je mišljenja da je zahtev politička promocija i, pre svega, nerealan, a da država treba da poštuje ljudska prava, a ne da ohrabruje takva ponašanja. „Država bi mogla da bude doslednija u svom radu koji se tiče poštovanja ljudskih prava, i ta doslednost bi suzila prostor da mnoge grupe u nedoslednom ponašanju nalaze ohrabrenje“, kaže Janković. Nezavisno udruženje novinara Srbije zahtevalo je od nadležnih organa države Srbije hitnu reakciju i odgovarajuće mere protiv SNP NAŠI. „Pogromaški zahtev SNP NAŠI, Srbiju vraća u nedavnu prošlost kada su i građani i mediji deljeni na izdajnike i patriote, kada su 'izdajice' proganjane, mediji zabranjivani, redakcije raspuštane, a novinari i njihove porodice egzistencijalno ugrožavani“, navodi se u saopštenju NUNS-a. Ista desničarska organizacija nedavno je sačinila i spisak nevladinih organizacija čiju je zabranu tražila. U Republičkom javnom tužilaštvu (RJT), kako prenosi dnevni list „Danas“, smatraju da je Ustavni sud, odbijanjem zabrane, ovoj desničarskoj organizaciji dao „vetar u leđa“, a njihov rad predstavio kao društveno prihvatljiv. RJT, kako piše „Danas“, neće reagovati na to što je SNP NAŠI objavio spisak nepodobnih medija, a one koji se osećaju pogođenim zbog objavljivanja spiska uputio je na podnošenje tužbi zbog uvrede, odnosno zbog govora mržnje, po Zakonu o javnom informisanju.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da je javno informisanje slobodno i u interesu javnosti i da ne podleže cenzuri. Istim zakonom predviđeno je da niko ne sme, ni na posredan način, da ograničava slobodu javnog informisanja, nijednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja, a posebno i da niko ne sme da vrši bilo kakav pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Zahtev SNP NAŠI je i inače neutemeljen u srpskim propisima jer je, u skladu sa Zakonom o javnom informisanju, distribucija domaćih i stranih javnih glasila slobodna. Zakon izuzetno dopušta da sud, na predlog javnog tužioca, može zabraniti distribuciju konkretne informacije ako utvrdi da je to neophodno u demokratskom društvu radi sprečavanja: poziva na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanja teritorijalnog integriteta Republike, propagiranja rata, podstrekavanja na neposredno nasilje ili zagovaranja rasne, nacionalne ili verske mržnje koje predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, a od objavljivanja informacije neposredno preči ozbiljna, nepopravljiva posledica čije se nastupanje ne može sprečiti na drugi način. Međutim, iako bi pravno bilo neizvodivo ispuniti zahtev SNP NAŠI, čak i kada bi vlast imala ambiciju da tako nešto uradi, istorija u Srbiji nas uči da su napadi ekstremnih desničarskih organizacija na medije i civilni sektor, po pravilu, bili uvod u diskriminaciju i dalje napade, koji nisu isključivali ni one fizičke. Odluka RJT da ne pokreće nove postupke protiv SNP NAŠI, donekle je i razumljiva nakon odluke Ustavnog suda, donete 14. novembra 2012. godine, da odbije predlog za zabranu rada ovog udruženja. Inače, Krivičnim zakonikom Republike Srbije predviđeno je kažnjavanje za povredu ravnopravnosti uskraćivanjem ili ograničavanjem prava čoveka i građanina, između ostalog i zbog razlika u pogledu političkog ili drugog ubeđenja, ili nekog drugog ličnog svojstva. Zakonik, međutim, ne navodi izričito da je krivično delo i pozivanje na uskraćivanje ili ograničavanje prava. U konkretnom slučaju SNP NAŠI upravo to i rade, pozivaju na uskraćivanje (onima za koje ta organizacija proceni da su „anti-srpski“) Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima zajemčenog prava na slobodu izražavanja i slobode medija, shvaćene, između ostalog i kao pravo svakoga da slobodno i bez odobrenja, osniva novine i druga sredstva javnog obaveštavanja, odnosno da osniva televizijske i radio-stanice, u skladu sa zakonom. Istovremeno, budući da sloboda izražavanja obuhvata i slobodu prijema informacija, pozivanjem na gašenje medija koji ideološki i vrednosno ne korespondiraju sa stavovima jedne ekstremne organizacije, poziva se i na uskraćivanje prava građana na slobodan prijem informacija koje ti mediji šire.

1.2. Vladan Vasić, predsednik opštine Pirot, na sednici Skupštine opštine Pirot održanoj 16. decembra 2011. godine, sprečio je urednika „Pirotskih novina“, Bogoljuba Najdanovića, da snima tok sednice, tako što je naočigled prisutnih odbornika i u direktnom televizijskom prenosu, ugasio diktafon ovog medija i sklonio ga sa skupštinske govornice. Vasić tvrdi da je diktafon na govornicu postavljen nakon početka sednice i da je novinar ometao zasedanje. Predsedniku opštine pridružio se i predsednik pirotske skupštine, Milan Popović, koji je, kako prenosi ovaj medij, zabranio fotografu

„Pirotskih novina“ da fotografiše sednicu. „Pirotske novine“ tvrde da Vasić već godinama odbija da daje izjave za „Pirotske novine“ i da odbija da odgovara na njihova pitanja. „Pirotske novine“ su, inače, u sporu sa opštinom od 2009. godine, kada je opština obustavila isplate po ugovoru koji je ranije sklopila sa ovim medijem, jer su, kako navode u „Pirotskim“, „kritički izveštavali o radu lokalne vlasti“. Mediji su u oktobru objavili da je Apelacioni sud u Beogradu u tom sporu presudio u korist „Pirotskih novina“, te obavezao opštinu da mediju isplati 500.000 dinara duga sa kamatama. Vasić je, za skupštinskom govornicom, „Pirotske novine“ okvalifikovao kao partijsko glasilo, aludirajući na veze ovog medija sa opozicionom grupom „Pirotska nova snaga“ u Skupštini opštine. Redakcija je Vasićevu izjavu okarakterisala kao politički pritisak i pokušaj mešanja u uređivačku politiku. Oni tvrde da opština svake godine iz budžeta izdvaja za pirotske medije značajna sredstva (na nivou izdvajanja za poljoprivredu), a da za uzvrat očekuje afirmativne priloge o lokalnoj vlasti. U redakcijskom komentaru navodi se da su „Pirotske novine“ od 2010. godine jedini medij u gradu koji ne prima pomoć iz budžeta.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da organi lokalne samouprave, što uključuje i predsednike opština, kao i odbornici u lokalnim skupštinama, imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. Gašenje diktafona, zabranjivanje fotografisanja, dugogodišnje uskraćivanje informacija jednom mediju, nesumnjivo predstavlja neprihvatljivu diskriminaciju jednog medija. Ono što primer „Pirotskih novina“ čini posebno interesantnim, jeste okolnost da je ovaj medij ustao protiv zloupotrebe pomoći koju lokalna samouprava daje medijima zarad uticaja na uređivačku politiku, te na kraju i dobio pravnosnažnu presudu kojom je utvrđeno da je opština neosnovano obustavila pomoć pozivajući se na navodno „tendenciozno“ izveštavanje. O zloupotrebi državne pomoći kao sredstva pritiska i uticaja na uređivačku politiku medija, opširno je pisano u izveštaju o pritiscima i kontroli medija Saveta za borbu protiv korupcije iz 2011. godine. Imajući, između ostalog i to u vidu, Medijska strategija se vrlo detaljno bavi pitanjem dodele državne pomoći medijima. Između ostalog, Strategija insistira na javnosti postupka u kome se ta sredstva dodeljuju i na nediskriminatornim uslovima. Strategija posebno insistira na formiranju nezavisnih komisija koje bi odlučivale o dodeljivanju pomoći, te na detaljnom obrazlaganju takvih odluka. Nažalost, do sada na ovom planu praktično ništa nije urađeno.

1.3. Valjevski novinari na sednici skupštine Valjeva bili su izloženi najgrubljem vređanju odbornika Slobodana Gvozdenovića, zamenika gradonačelnika, Dragoljuba Krstića, i dela odbornika vladajuće koalicije. Do incidenta je došlo nakon što je urednica članice ANEM-a, Radio Patka iz Valjeva, Darija Ranković, uzela svoj diktafon sa skupštinske govornice. Odbornik Slobodan Gvozdenović, koji je u tom trenutku bio za govornicom, zapretio je da će „lično izbaciti napolje“ onoga ko se usudi da njemu „sklanja mikrofon“. Podržali su ga odbornici i simpatizeri grupe građana „Pobeda“, koji su blokirali

radno predsedništvo Skupštine, a zamenik gradonačelnika, Dragoljub Krstić, je uz povike da se novinari izbace napolje, urednicu Radio Patka nazvao „ološem“. Novinari „Politike“, RTS-a, nedeljnika „Napred“, VTV, Radio Patka, Radija 014, Revije „Kolubara“ i agencije „Beta“ u znak protesta napustili su salu, u kojoj su ostale samo ekipe Javnog informativnog preduzeća Radio Valjevo i privatne TV Marš, koji prenose sednicu. Nakon izlaska novinara, salu su napustili i odbornici Demokratske stranke i Liberalno demokratske partije, a predsednik Skupštine grada, Mihailo Jokić, iz Srpske napredne stranke, obećao je bolje uslove za rad izveštača, kako bi se „predupredile slične situacije“.

U skladu sa već citiranim odredbama Zakona o javnom informisanju, organi lokalne samouprave imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. Sloboda izražavanja podrazumeva i slobodu prikupljanja informacija, a ova sloboda - i pravo novinara da sam proceni koje skupštinsko izlaganje će tonski snimiti, a koje ne. Izgovor da se, navodno, sklanjanjem diktafona remeti koncentracija govornika, identičan je opravdanju koje smo nekoliko dana ranije čuli u Pirotu, da se postavljen diktafona na govornicu nakon početka sednice ometa zasedanje, i ništa više uverljiv. U svakom slučaju, oba slučaja, i onaj u Pirotu, kao i ovaj u Valjevu, ukazuju da se odnos prema medijima na lokalnom nivou ne popravlja. Naprotiv.

2. Sudski postupci

2.1. Ustavni sud Srbije pokrenuo je 12. decembra, povodom inicijative Asocijacije nezavisnih elektronskih medija (ANEM), postupak za ocenu ustavnosti odredbe člana 17. stav 2 Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, u delu u kome ova odredba predviđa da država može da osniva i posebne radio i televizijske stanice koje bi emitovale programe na jezicima nacionalnih manjina.

Podsetimo, ANEM je inicijativu podneo u januaru 2011. godine, a njome su pored Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, bile obuhvaćene i odredbe Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakona o glavnom gradu i Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, kojima je takođe predviđena mogućnost osnivanja medija koji bi bili, neposredno ili posredno, u državnoj svojini. ANEM je, naime, godinama, a posebno u javnoj raspravi koja je prethodila usvajanju Medijske strategije, insistirao na potpunom povlačenju države iz medijskog vlasništva, kao i na izmeni propisa čije su odredbe u koliziji sa Zakonom o javnom informisanju i Zakonom o radiodifuziji. Naime, ova dva medijska propisa predvidela su transformaciju državne televizije u javni servis i obaveznu privatizaciju svih preostalih državnih medija. Nažalost, privatizacija je bila zaustavljena, između ostalog i usvajanjem zakona koji su bili u direktnoj koliziji sa medijskim propisima. ANEM je u inicijativi ukazao da su osporene

odredbe Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakona o glavnom gradu, Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina i Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, nesaglasne načelu jedinstvenog pravnog poretka, kao jednom od osnovnih principa na kojima počiva ustavnopravni sistem Republike Srbije. Po nalaženju Ustavnog suda, koje je on zauzimao u nekim ranijim svojim odlukama, jedinstvo pravnog poretka nalaže da osnovni principi i pravni instituti predviđeni zakonima kojima se na sistemski način uređuje jedna oblast društvenih odnosa budu ispoštovani i u posebnim zakonima, osim ako je tim sistemskim zakonom izričito propisana mogućnost drugačijeg uređivanja istih pitanja. U konkretnom slučaju, Zakonom o javnom informisanju, kao sistemskim zakonom u ovoj oblasti, predviđeno je da osnivači javnog glasila ne mogu biti, ni posredno, ni neposredno, država i teritorijalna autonomija, kao ni ustanova, preduzeće i drugo pravno lice koje je u pretežnom delu u državnoj svojini ili koje se u celini ili pretežnim delom finansira iz javnih prihoda. Zakonom o javnom informisanju od ovoga su predviđena kao moguća samo dva izuzetka. Prvi se odnosi na mogućnost osnivanja javnog radiodifuznog servisa, a drugi na osnivanje državne novinske agencije. U direktnoj suprotnosti sa ovim, Zakonom o lokalnoj samoupravi utvrđena je nadležnost opštine da osniva televizijske i radio-stanice, a Zakonom o glavnom gradu nadležnost grada Beograda da može da osnuje televizijske i radio-stanice, novine i druga sredstva javnog obaveštavanja. Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina nacionalnim savetima dato je pravo da osnivaju novinsko-izdavačke i radio-televizijske ustanove i privredna društva. Njime je, takođe, predviđeno da Republika, autonomna pokrajina i jedinice lokalne samouprave, kao osnivači medijskih javnih preduzeća i ustanova koje informišu na jeziku nacionalne manjine, prenose osnivačka prava na nacionalni savet. Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina predviđeno je da država može da osniva posebne radio i televizijske stanice koje bi emitovale programe na jezicima nacionalnih manjina. ANEM u inicijativi takođe navodi da sporne zakonske odredbe predstavljaju neprihvatljivo mešanje javne vlasti u ostvarivanje prava na slobodu izražavanja, za koje ne postoji legitimni osnov, odnosno, koje je, čak i kada bi takav osnov postojao, nesrazmerno. ANEM smatra da se interes javnog informisanja od lokalnog značaja i izveštavanja na jeziku nacionalnih manjina može ostvariti i da se već ostvaruje i kroz medije koji nisu u državnoj svojini. Takođe, odredbe nijednog od zakona na koje se inicijativa odnosila, ne propisuju nijedan sistemski mehanizam kojim bi se obezbedila uređivačka nezavisnost javnih glasila čiji je osnivač opština, glavni grad, odnosno nacionalni savet, u odnosu na osnivače. Biće interesantno ispratiti stav koji će Ustavni sud zauzeti u konkretnom slučaju, posebno imajući u vidu da je on odlučio da o inicijativi ne raspravlja objedinjeno, iako je u odnosu na sve zahteve ANEM-a argumentacija u prilog njihove neustavnosti identična. Naprotiv, Ustavni sud je o istoj inicijativi, u odnosu na Zakon o lokalnoj samoupravi i Zakon o glavnom gradu, čak i odbio da raspravlja. Samo pitanje koje je inicijativom pokrenuto, posebno je aktuelizovano i tekućom raspravom o propisima koji regulišu poslovanje javnih preduzeća, a o čemu će više reči biti u delu ovog izveštaja koji se bavi usvajanjem novih propisa.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA

1. *Zakon o javnom informisanju*

Implementacija Zakona o javnom informisanju obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. *Zakon o radiodifuziji*

Savet Republičke radiodifuzne agencije usvojio je na sednici održanoj 3. decembra izveštaj o ispunjavanju zakonskih i programskih obaveza Radio televizije Srbije za 2011. godinu. Ovaj izveštaj biće dostavljen Upravnom i Programskom odboru RTS-a, Odboru Skupštine Srbije za kulturu i informisanje i Ministarstvu kulture i informisanja. Izveštaj je postavljen i na Internet stranici RRA. Dnevni list „Danas“, analizirajući objavljeni izveštaj, navodi da Radio-televizija Srbije ni u 2011. godini nije ispunila zakonom definisanu obavezu emitovanja nezavisnih produkcija u okviru svog programa. U izveštaju se navodi da su nezavisne produkcije u programu prvog kanala RTS-a imale učešće od 6,27 odsto, a na drugom kanalu od skoro 7,4 odsto, što je i dalje ispod zakonskog minimuma od deset odsto učešća programa nezavisnih produkcija u ukupnom godišnjem emitovanom programu. Prema žanrovskoj strukturi, informativni program najzastupljenija je vrsta sadržaja na kanalima RTS-a i čini skoro polovinu ukupnog programa na prvom kanalu, odnosno blizu trećine na RTS2.

Zakonom o radiodifuziji propisano je da je RRA nadležna da, između ostalog, vrši nadzor nad radom emitera, te vrši kontrolu i stara se o doslednoj primeni odredaba Zakona o radiodifuziji. Zakon, takođe propisuje i da Upravni odbor RTS-a, između ostalog, usvaja planove i izveštaje o radu i poslovanju javnog servisa, o čemu obaveštava javnost, Republičku radiodifuznu agenciju i Skupštinu. Nažalost, Upravni odbor RTS-a poprilično je zakazao u ovoj sferi. U tom smislu, ovaj izveštaj koji su pripremile Služba za nadzor i Služba za analizu programa Radiodifuzne agencije, dopunjuje prazninu koja postoji u egzaktnim podacima koji se odnose na programe javnog servisa. Ključni problem ovog izveštaja je što on nije mogao, u odsustvu javno dostupnih programskih planova, da pokaže meru u kojoj su kroz realizovani program RTS-a zapravo programski planovi ove medijske kuće ostvareni. Zato izveštaj operiše jedino obaveznim programskim kvotama, te zaključuje da one jesu realizovane u odnosu na program proizveden na srpskom jeziku, kao i u odnosu na program sopstvene produkcije, ali ne i u odnosu na programe nezavisnih produkcija. Izveštaju bi se svakako mogla uputiti kritika i da, fokusirajući se isključivo na kvantitativni aspekt, zanemaruje kvalitativni. Čini se, međutim, da je to pre svega problem zatvorenosti RTS-a, te nepostojanja stalno otvorenih kanala komunikacije između javnog servisa i javnosti, kroz koje bi mogla da se verifikuje i mera u kojoj, iz perspektive onih kojima

programi jesu namenjeni, on vrši svoju funkciju. Posebna primedba mogla bi se odnositi i na neblagovremenost izveštaja. Njegovo usvajanje od strane RRA u periodu kada bi već trebalo da se sumiraju rezultati za 2012. godinu, teško da može da obezbedi odgovarajući uticaj na programske planove za 2013. godinu, budući da je za to, verovatno, već kasno. U svakom slučaju, ovakvi izveštaji mogli bi da izvrše daleko veći uticaj ako bi, prvo, bili objavljivani sa manjim kašnjenjem u odnosu na period na koji se odnose, i drugo, ukoliko bi bili samo prvi korak u procesu koji podrazumeva i javnu debatu o programskim planovima za narednu godinu. U protivnom, njihov domašaj ostaće ograničen.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, doneto je nekoliko zakona sa ozbiljnim implikacijama po medijski sektor, odnosno pokrenute su javne rasprave o nekoliko novih zakona, takođe od značaja za položaj medija.

1. *Zakon o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima*

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima donet je dana 15. decembra 2012. godine, a primenjivaće se od početka 2013. godine. Izmene se prevashodno tiču režima naplate posebne naknade od uvoza, odnosno prodaje tehničkih uređaja i praznih nosača zvuka, slike i teksta za koje se opravdano može pretpostaviti da će biti korišćeni za umnožavanje autorskih dela. Zakon predviđa osnove za izuzimanje od plaćanja naknade, odnosno za njen povraćaj, u slučaju otpremanja uvezenih uređaja i nosača van Srbije. Takođe, iznos ove naknade je ograničen na najviše 1% od vrednosti uređaja, odnosno najviše 3% vrednosti praznih nosača. Zakon takođe uvodi minimalnu zaradu u Republici Srbiji, bez poreza i doprinosa, kao osnovno merilo za određivanje naknade za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma. Pored toga, predviđeno je da naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma naplaćuje samo jedna organizacija, i to ona koja štiti prava autora, a sredstva koja ona naplati raspoređuju se saglasno sporazumu koji kolektivne organizacije postignu. Dodatno, Zakonom su izuzeti od plaćanja naknade za javno saopštavanje samostalne zanatske radnje. Izmjena koja može najdirektnije uticati na medije tiče se ukidanja Komisije za autorsko i srodna prava. Nadležnost Komisije da u tarifnim sporovima kolektivnih organizacija i udruženja korisnika daje mišljenje o predlogu tarife, odnosno izuzetno i da donosi tarifu, prenetu je na Zavod za intelektualnu svojinu.

Podsetimo, ANEM je u julu 2012. godine, u svom obraćanju Vladi Republike Srbije, nadležnom Ministarstvu prosvete i nauke i Zavodu za intelektualnu svojinu, prvi predložio rešenje o prenošenju nadležnosti Komisije na Zavod za intelektualnu svojinu, te sa te strane izmena Zakona može da se tretira kao rezultat zalaganja reprezentativnog udruženja radiodifuznih emitera. Drugi ANEM-ov predlog, da se izmene pravila za određivanje tarife iz člana 170. Zakona o autorskom i srodnim pravima, na način da se primerenost tarife u odnosu na korisnike u sektoru radiodifuzije obezbedi analizom tržišta radiodifuzije i povezanih tržišta od značaja za prihode koje korisnici ostvaruju obavljajući delatnost proizvodnje i emitovanja radio i televizijskog programa (kao što su npr. tržišta oglašavanja i tržišta distribucije medijskih sadržaja), apsolutno je zanemaren. Član 170. Zakona o autorskom i srodnim pravima omogućio je situaciju u kojoj je bilo moguće da, istovremeno sa padom tržišta oglašavanja u Srbiji, naknade koje radio i TV stanice plaćaju za autorska muzička prava i srodna prava proizvođača fonograma i interpretatora, beleže drastičan rast. Zanemarivanjem predloga ANEM-a da izmeni član 170. Zakona o autorskom i srodnim pravima, te istovremenim izuzimanjem samostalnih zanatskih radnji od plaćanja naknade za javno saopštavanje, koje takođe trpe posledice dugotrajne krize, ali ih ne trpe ništa jače od medija, a posebno ne jače od malih, lokalnih emitera, mediji su još jednom diskriminirani u odnosu na neke druge sektore privrede – u ovom slučaju, u odnosu na zanatlije.

2. *Zakon o javnim preduzećima*

Vladinim Predlogom zakona o javnim preduzećima, koji se početkom decembra našao pred poslanicima Narodne skupštine, definisano je da je javno preduzeće - preduzeće koje obavlja delatnost od opšteg interesa, a koje osniva Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave. Predlog je dalje, u članu 2, u kome nabroja konkretne delatnosti od opšteg interesa u smislu Zakona o javnim preduzećima, naveo kao delatnost od opšteg interesa i delatnost informisanja. Ovakvo rešenje bi za posledicu imalo mogućnost opstanka starih, odnosno osnivanja novih medija u državnoj svojini, u formi javnih preduzeća, što je u direktnoj suprotnosti, kako sa Medijskom strategijom, tako i sa važećim zakonima o javnom informisanju i radiodifuziji, kojima je još pre deset, odnosno devet godina, propisana obavezna privatizacija državnih medija, izuzev javnog radiodifuznog servisa i novinske agencije, a mogućnost osnivanja medija od strane države, kako neposredno, tako i posredno, isključena. Medijska koalicija, koju čine Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM), Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), Udruženje novinara Srbije (UNS), Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV) i Lokal pres – asocijacija lokalnih štampanih medija, oštro se usprotivila ovakvom rešenju, a nadležnom Ministarstvu i skupštinskom Odboru dostavila je i konkretne amandmane na Predlog zakona, koje je podržala i Asocijacija medija – udruženje koje okuplja najveće izdavače štampanih medija u Srbiji. Amandmanima je, prvo, delatnost informisanja brisana sa spiska

delatnosti za koje se mogu osnivati javna preduzeća, i drugo, u prelaznim i završnim odredbama predviđeno da će se odredbe Zakona o javnim preduzećima na postojeća medijska javna preduzeća primenjivati do njihove privatizacije. Ovi amandmani su na kraju prihvaćeni, uz jezičku intervenciju koja se ogleda u tome da je pojam „privatizacija“ zamenjen neutralnijim pojmom „vlasnička transformacija“. Situacija sa vladinim Predlogom Zakona o javnim preduzećima podsetila je na usvajanje Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o glavnom gradu krajem 2007. godine. Tadašnja vlada uspjela je da kroz skupštinu, uprkos protestima medijskih i novinarskih udruženja, provuče kontroverzna rešenja koja su, na kraju, potpuno zaustavila medijske privatizacije. Ono što u ovom slučaju brine, jeste što je nekome u vladi krajem 2012. godine uopšte moglo da padne na pamet da donosi zakone koji bi omogućavali osnivanje državnih medija. Ono što sa druge strane raduje, jeste činjenica da su sva relevantna medijska i novinarska udruženja po ovom pitanju delovala jedinstveno, da se njihov zajednički glas čuo i da je proizveo uspešan efekat.

3. *Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika*

Skupština Srbije usvojila je krajem decembra izmene i dopune Krivičnog zakonika. Ovim izmenama izvršena je, napokon, dekriminalizacija klevete, a drugo bitno dostignuće za zaštitu slobode izražavanja jeste brisanje krivičnog dela nedozvoljenog javnog komentarisanja sudskih postupaka. Naime, tim delom bilo je sankcionisano, za vreme trajanja postupka pred sudom, a pre donošenja pravosnažne sudske odluke, davanje izjava u medijima s namerom povrede pretpostavke nevinosti ili nezavisnosti suda. Do dekriminalizacije klevete došlo je teže nego što se očekivalo. Naime, u radnom tekstu Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, kojeg je pripremila radna grupa Ministarstva pravde i državne uprave, i koji je bio na javnoj raspravi koja je zaključena početkom novembra, kleveta nije bila dekriminalizovana. Takođe, u istom tekstu, bilo je predloženo i brisanje člana 138. stav 3. Krivičnog zakonika, kojim su propisane strože kazne za pretnje novinarima, u slučajevima kada su oni tim pretnjama izloženi zbog posla kojim se bave. ANEM je učestvovao u javnoj raspravi s predlogom da se i kleveta i uvreda dekriminalizuju, kao i da strože kazne za pretnje novinarima ostanu u Zakoniku. U tekstu koji je vlada uputila skupštini na usvajanje, predlog za dekriminalizaciju klevete je prihvaćen, ali se od brisanja člana 138. stav 3. Krivičnog zakonika nije odustalo. ANEM se, sa partnerima iz Medijske koalicije, NUNS-om, UNS-om, NDNV-om i Lokal presom, obratio nadležnom Ministarstvu pravde i državne uprave i Narodnoj skupštini i predložio amandman na član 13. Predloga zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, kojim bi bile sačuvane strože kazne za pretnje novinarima. Skupština je na kraju glasala i za dekriminalizaciju klevete, i za dekriminalizaciju javnog komentarisanja sudskih postupaka, ali i za zadržavanje jače zaštite novinara od pretnji, u slučajevima kada su pretnjama izloženi zbog svog posla, s tim što je maksimalna kazna za pretnje sa 8 godina zatvora, smanjena na 5 godina.

4. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi; Zakon o izmenama i dopunama Zakona o glavnom gradu

Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi trajala je do 15. decembra. ANEM je u saradnji sa partnerima iz Medijske koalicije (NUNS, UNS, NDNV i Lokal pres) učestvovao u raspravi pisanim komentarima i sugestijama dostavljenim Ministarstvu regionalnog razvoja i lokalne samouprave. U svojim komentarima i sugestijama, Medijska koalicija ukazala je da su pojedine odredbe važećeg Zakona o lokalnoj samoupravi u suprotnosti sa usvojenim strateškim aktima iz oblasti javnog informisanja, kao i sa važećim zakonima iz ove oblasti. Medijska koalicija sugerisala je da se iz važećeg Zakona o lokalnoj samoupravi briše deo člana 20. stav 1. tačka 34), kojom je omogućeno lokalnim samoupravama da osnivaju televizijske i radio stanice, te da se nadležnosti opština u medijskom sektoru ograniče na staranje o javnom informisanju od lokalnog značaja i obezbeđivanje uslova za isto, kako na srpskom jeziku, tako i na jezicima nacionalnih manjina koji se koriste na teritoriji opštine, u meri u kojoj bi to bilo u skladu sa propisima kojima se uređuju oblast javnog informisanja i kontrola državne pomoći. Argumentacija je identična onoj po kojoj je Ustavni sud, postupajući po inicijativi ANEM-a, već pokrenuo postupak za ocenu ustavnosti odredbe člana 17. stav 2 Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Podsetimo, Zakonom o javnom informisanju, kao sistemskim zakonom u ovoj oblasti, predviđeno je da osnivači javnog glasila ne mogu biti, ni posredno, ni neposredno, država i teritorijalna autonomija, kao ni ustanova, preduzeće i drugo pravno lice koje je u pretežnom delu u državnoj svojini ili koje se u celini ili pretežnim delom finansira iz javnih prihoda. Medijska koalicija smatra da se interes javnog informisanja od lokalnog značaja može ostvariti i da se već ostvaruje i kroz medije koji nisu u državnoj svojini. Takođe, ostavljanjem prostora opštinama da osnivaju medije, takvi mediji bili bi ostavljeni bez ijednog sistemskog mehanizma kojim bi se obezbedila uređivačka nezavisnost njihovih redakcija u odnosu na lokalne vlasti. Polazeći od toga da je Narodna skupština, o čemu je bilo reči u ovom izveštaju, već usvojila amandman Medijske koalicije na Zakon o javnim preduzećima, kojim je isključena mogućnost države da osniva nova medijska javna preduzeća, za očekivati je da ona, dosledno tom opredeljenju, usvoji i ovaj amandman.

Smatrajući da sve navedeno za Zakon o lokalnoj samoupravi važi i za Zakon o glavnom gradu, koji je takođe u direktnoj suprotnosti i sa važećim medijskim zakonima i sa Medijskom strategijom, Medijska koalicija je Ministarstvu regionalnog razvoja i lokalne samouprave podnela i inicijativu za pokretanje postupka za izmenu tog zakona, i to tako što bi se brisala tačka 5) stava 2. člana 8. Zakona, u delu u kome govori o ovlašćenju grada Beograda da osniva televizijske i radio-stanice, novine i druga sredstva javnog obaveštavanja.

5. Zakon o oglašavanju

Akcionim planom za sprovođenje Medijske strategije bilo je predviđeno da se, najkasnije u roku od 10 meseci od donošenja Strategije, preispita mogućnost izmene određenih propisa, pa i Zakona o oglašavanju iz 2005. godine. ANEM se obratio Ministarstvu kulture i informisanja, tražeći da informiše javnost o aktivnostima koje je sprovelo u cilju ispunjenja ove obaveze iz akcionog plana. ANEM je takođe, od Ministarstva spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija zatražio da se donese nov Zakon o oglašavanju. ANEM je ukazao da postojeći Zakon o oglašavanju ne predstavlja adekvatan pravni okvir u izmenjenim uslovima poslovanja na medijskom tržištu, da ne prepoznaje nove tendencije u oglašavanju putem elektronskih medija, i da nije usklađen sa evropskom praksom i regulativom u ovoj oblasti, posebno imajući u vidu da je od njegovog usvajanja proteklo 7 godina, a da je u međuvremenu došlo do usvajanja nove Direktive EU o audio-vizuelnim medijskim uslugama i njome uvedenih novih pravila u oglašavanje putem elektronskih medija, a naročito u pogledu TV oglašavanja u Evropi. Takođe, dosadašnja praksa primene Zakona o oglašavanju pokazala je da su nejasne formulacije sadržane u ovom propisu ostavljale prostor različitim tumačenjima i kreirale ozbiljne probleme u njegovoj implementaciji. ANEM je posebno ukazao da je neophodno da se novim zakonom o oglašavanju uredi i pitanja koja je važeći zakon zanemario, kao što je npr. pitanje oglašavanja u okviru stranih programa koji se reemituju u Srbiji, ali i druga pitanja koja su se u radu emitera iskristalisala kao problematična.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. Republička radiodifuzna agencija (RRA)

1.1. Aktivnostima Republičke radiodifuzne agencije bavili smo se i u delu ovog izveštaja koji se odnosi na implementaciju Zakona o radiodifuziji.

1.2. Na sednici Saveta Republičke radiodifuzne agencije održanoj 17. decembra 2012. godine, usvojen je Finansijski plan RRA za 2013. godinu. Zakonom o radiodifuziji predviđeno je da se Finansijskim planom utvrđuju ukupni prihodi i rashodi Agencije, rezerve za nepredviđene izdatke, kao

i elementi za celovito sagledavanje politike zarada i zaposlenosti u Agenciji. Finansijski plan se donosi najkasnije do 15. decembra tekuće godine za narednu godinu, a saglasnost na njega daje Vlada Republike Srbije. RRA, po ustaljenoj praksi, finansijske planove objavljuje tek nakon što na njih dobije saglasnost Vlade, tako da je plan u ovom trenutku teško analizirati ili komentarisati. Ono što je mnogo zanimljivije od samih finansijskih planova, jesu izveštaji o radu RRA. Poslednji izveštaj o radu RRA za 2011. godinu, ovo telo objavilo je u avgustu ove godine. U Informatoru o radu RRA za 2012. godinu, koji je dostupan na Internet prezentaciji Agencije, navodi se da još od 1. januara 2007. godine RRA ostvaruje prihod samo od naknade koju emiteri plaćaju za dobijeno pravo na emitovanje programa, odnosno, da ovo telo ne koristi budžetska sredstva, već naprotiv, viškove prihoda nad rashodima prenosi u budžet Republike. Viškovi prihoda su, međutim, iz godine u godinu bili sve manji. Tako su viškovi sa 82.175.825,00 dinara u 2010. godini, smanjeni na 52.294.346 dinara. RRA smanjenje i prihoda i suficita po godinama obrazlaže, pre svega, nižim naknadama za emitovanje programa, shodno izmenama Pravilnika o merilima za utvrđivanje visine naknade za emitovanje radio i/ili televizijskog programa iz 2009. godine, ali i neizmirivanjem obaveza emitera po osnovu utvrđenih naknada, odnosno oduzimanjem dozvola zbog neizmirivanja tih obaveza. Ako se podsetimo da je samo u septembru i oktobru 2012. godine, Republička radiodifuzna agencija pokrenula 67 postupaka za oduzimanje dozvola za emitovanje zbog neplaćanja naknada za emitovanje programa, onda je logično očekivati dalje smanjivanje prihoda, koje bi moglo dovesti i do toga da, po prvi put još od početka 2007. godine, nezavisni regulator bude prinuđen da pređe na budžetsko finansiranje. Ako se ima u vidu da neplaćanje naknada za emitovanje programa nije puko pitanje finansijske nediscipline emitera, već pre rezultat sistemskog urušavanja medijskog tržišta, očigledno je da jednostavnih rešenja za ovaj problem nema. Najave da Ministarstvo finansija priprema Nacrt zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara, koji bi naplatu naknada za dobijeno pravo na emitovanje programa poverio poreskoj upravi, opasno bi ugrozile nezavisnost regulatora, omogućivši vlastima da neposredno utiču na rad i odlučivanje nezavisnog regulatora, obesmislivši razloge njegovog postojanja.

DRŽAVNI ORGANI

2. *Narodna skupština Republike Srbije*

Skupština Srbije izabrala je 29. decembra 2012. godine 19 članova Programskog odbora RTS-a. Sedam članova Odbora izabrano je iz redova poslanika, a 12 kandidata sa liste koju je predložio RRA iz reda profesionalnih udruženja, naučnih ustanova, religijskih zajednica, udruženja građana i nevladinih organizacija. O predlozima RRA pisali smo u monitoring izveštaju za novembar, kada smo primetili da,

sudeći po listi kandidata, ne postoji preveliki interes za članstvo u ovom telu. Nijedno medijsko ili novinarsko udruženje nije predložilo nijednog od kandidata. Takođe, nijedna naučna ustanova, nijedna verska zajednica. Među predlagačima su bili Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine, Udruženje dramskih umetnika, Udruženje muzičkih umetnika, Udruženje muzičara džez, zabavne i rok muzike Srbije, još nekoliko nevladinih organizacija. Za nekoliko kandidata, uopšte se nije znalo ko je njihov predlagač, dok su predlagači dobrog dela kandidata fizička lica. Skupština je, iz reda narodnih poslanika, izabrala Mariju Obradović iz SNS-a, Đorđa Milićevića iz SPS-a, Miru Petrović iz PUPS-a, Milicu Radović iz DSS-a, Jelenu Trivan iz DS-a, Snežanu Stojanović Plavšić iz URS-a i Bojana Đurića iz LDP-a. Na predlog Republičke radiodifuzne agencije za članove Programskog odbora izabrani su diplomirani psiholog Jasmina Leković, kompozitor Nenad Milosavljević, diplomirani grafički dizajner Marko Vukomanović, novinar Katarina Ostojić, diplomirani pravnik Ištvan Bodžoni, apsolvent Aleksandra Grkinić, diplomirani ekonomista Tanja Santrač, profesor Univerziteta Singidunum Zoran Vujović, diplomirani filolog Tanja Dojčinović, diplomirani filozof Dragoljub Kojčić, naučni savetnik i profesor Zoran Avramović i novinar i konsultant Bratislav Grubačić. Programski odbor Radiodifuzne ustanove ima trogodišnji mandat, a prethodnim članovima tog tela mandat je istekao 11. decembra. Ovo telo razmatra ostvarivanje programske koncepcije Radiodifuzne ustanove Srbije i, u vezi sa tim, upućuje preporuke i sugestije generalnom direktoru i Upravnom odboru.

3. *Ministarstvo kulture i informisanja*

Pomoćnik ministra kulture i informisanja, Dragan Kolarević, izjavio je na sednici skupštinskog Odbora za kulturu i informisanje održanoj 6. decembra, da se Medijska strategija neće sprovoditi selektivno i da će biti poštovani svi rokovi koje precizira. On je kazao da Ministarstvo kulture i informisanja priprema pet medijskih zakona koje predviđa Medijska strategija, a koje će pre javne rasprave predstaviti poslanicima. Reč je, kako je naveo, o zakonima o informisanju, o elektronskim medijima, o nedozvoljenoj koncentraciji i vlasništvu u medijima, o javnim servisima i o Zakonu o stranim sredstvima informisanja koji je tehnički zakon koji se odnosi na dobijanje akreditacija. Kolarević je kazao i da je šef Delegacije EU u Srbiji, Vensan Dežer, predložio da Ministarstvo pokrene inicijativu kako bi se razrešila kolizija zakona o informisanju i radiodifuziji sa zakonima o lokalnoj samoupravi i glavnom gradu. Kolarević je komentarisao i protivljenje Medijske koalicije i poslanika opozicije da se Zakonom o javnim preduzećima obuhvati i oblast informisanja. On je naveo da je amandman koji predviđa brisanje informisanja iz oblasti u kojima država može da osniva javna preduzeća, rezultat pregovora ministra kulture, Bratislava Petkovića, i ministra finansija i privrede, Mlađana Dinkića.

Izjava pomoćnika ministra kulture i informisanja, Dragana Kolarevića, potvrdila je da je vlada odustala od „redefinisanja Medijske strategije“. Najavljeno redefinisanje izazvalo je zabrinutost kod mnogih da Vlada Srbije ponovo „kupuje vreme“ i da pokušava da eskivira obaveze preuzete dokumentom koji je bio jedan od uslova za dobijanje statusa kandidata za pridruživanje EU. S druge strane, a budući da pojedinim rešenjima Medijske strategije mnogi nisu preterano zadovoljni, na primer, delom kojim je predviđeno osnivanje regionalnih javnih servisa, najava da će se ići neposredno na pripremu seta medijskih zakona čije je usvajanje predviđeno Medijskom strategijom, ipak ne bi trebalo da znači da će sva rešenja sugerisana Strategijom biti i implementirana. Profesionalna udruženja nastavila su sa aktivnostima usmerenim na očekivane izmene zakona. Tako je Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM) Ministarstvu kulture i informisanja dostavila svoje viđenje onoga što struka želi da vidi u zakonima o elektronskim medijima i javnim servisima. ANEM, prvo, insistira na nezavisnosti regulatornog tela. Nezavisnost se mora obezbediti kroz sistem finansiranja. ANEM je podržao rešenje po kome se rad regulatornog tela finansira iz naknada koje mediji plaćaju. Naknade moraju biti određene na način da omogućavaju normalno funkcionisanje regulatornog tela, a da pri tome ne budu prekomerne i ne onemogućavaju normalno funkcionisanje medija. Nezavisnost se mora garantovati i kroz sistem izbora članova regulatornog tela, a postupak njihovog izbora mora biti jednostavniji, demokratskiji i transparentniji nego do sada. Dalje, ANEM insistira na javnosti rada i kontrole regulatora. Novi zakon o elektronskim medijima mora garantovati slobodu prijema i reemitovanja medijskih usluga iz drugih država, ali i sprečiti zloupotrebe na tržištu oglašavanja. Zakon mora biti tehnološki neutralan, kako u odnosu na principe izdavanja dozvola, tako i u odnosu na obaveze kojih se pružaoci medijskih usluga, u odnosu na sadržaj svoje usluge, moraju pridržavati. Na kraju, zahteva se jačanje kapaciteta sektorskih regulatora, kako u oblasti elektronskih medija, tako i u oblasti elektronskih komunikacija, da suzbijaju piratsko emitovanje, odnosno, neovlašćeno pružanje medijske usluge. U odnosu na najave da će se doneti i poseban zakon o javnim servisima, ANEM je Ministarstvu ukazao da to nije neophodno i da ova pitanja mogu biti regulisana zakonom koji se bavi elektronskim medijima. ANEM insistira da se, umesto stvaranja novih, institucionalno organizovanih javnih servisa, fokus stavi na sadržinski aspekt javnog servisa. ANEM se zalaže i za transparentniji postupak izbora organa postojećih ustanova javnog servisa, javnost rada i javnu kontrolu funkcionisanja ustanova javnog servisa. Takođe, insistira se na računovodstvenom razdvajanju komercijalnih i javnih funkcija postojećih ustanova javnog servisa, ali i na tome da osnovni izvor finansiranja javnog servisa treba da bude pretplata, a da rast njene naplate mora biti praćen sužavanjem prava javnih servisa da konkurišu komercijalnim medijima na tržištu oglašavanja. Neophodna je i potpuna i dosledna primena evropskih standarda kontrole državne pomoći. ANEM je Ministarstvu kulture i informisanja najavio da planira da aktivno učestvuje u javnoj raspravi o najavljenim nacrtima novih medijskih zakona, s ambicijom da doprinese boljim rešenjima koja će biti u interesu i medijskog sektora i javnosti.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

4. Organizacija muzičkih autora Srbije (Sokoj)

U Zagrebu je početkom decembra održan regionalni sastanak društava za kolektivno ostvarivanje muzičkih prava koji je okupio predstavnike autorskih organizacija iz Hrvatske, Slovenije, Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Osim jačanja regionalne saradnje i razmatranja predloga novih propisa u EU u ovoj oblasti, razmatrala se i mogućnost stvaranja jedinstvenog regionalnog muzičkog tržišta kao preduslova za dolazak velikih međunarodnih digitalnih servisa. „Velikim muzičkim servisima prioritet su velika tržišta, a hrvatsko od 4,5 miliona stanovnika premalo je da bismo im bili interesantni. Ideja je da zajedno s ostalim kolegama u regiji ponudimo ulazak velikih digitalnih servisa na zajedničko tržište“, istakao je direktor HDS ZAMP-a, Nenad Marčec. Direktor Sokoja, Aleksandar Kovačević, kazao je da je najveći problem u Srbiji nizak nivo svesti o značaju poštovanja autorskih prava i drugih oblika intelektualne svojine. „Najveći problem je državna televizija RTS, protiv koje SOKOJ šest godina vodi sudski spor zbog neovlašćenog korišćenja repertoara“, kazao je Kovačević.

5. Organizacija proizvođača fonograma Srbije (OFPS)

Unija diskografa Srbije, nevladino i neprofitno udruženje, čiji se spisak članstva praktično preklapa sa spiskom članova OFPS-a, uputila je Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Narodnoj skupštini Republike Srbije – Odboru za obrazovanje, nauku, tehnološki razvoj i informatičko društvo, predlog amandmana na Zakon o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima. Amandmanom se predlaže da se uvede obaveza emitera da u toku godišnjeg vremena emitovanja muzičkog programa moraju da emituju minimum 50% muzičkog programa proizvedenog na srpskom jeziku. U izjavi koju je preneo dnevni list „Informer“, generalni sekretar Unije diskografa Srbije, Rodoljub Stojanović, objasnio je da je ambicija Unije da se sačuva domaća produkcija, kako bi mogla da se razvija. „Ne želimo da dođe do toga da srpski proizvođači moraju da otpuštaju zaposlene, već da imaju mogućnost da ulažu u posao“, rekao je Stojanović. Unija diskografa Srbije pokušala je da povuče paralelu između svog predloga i odredbe Zakona o radiodifuziji kojom je predviđena obaveza emitera da od ukupnog godišnjeg vremena emitovanja programa, emituju najmanje 50% programa proizvedenog na srpskom jeziku. U ovom trenutku predlog nije ušao u zakon, ali za očekivati je da Unija diskografa Srbije istupi sa istim predlogom i kada se bude raspravljalo o novom zakonu o elektronskim medijima.

V PROCES DIGITALIZACIJE

U Ministarstvu spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija kažu da je realizacija projekta digitalizacije jedan od prioriteta, a da se rezultati očekuju do aprila 2013. godine. Poslednji rok za završetak procesa digitalizacije na prostoru Evrope je 17. jun 2015. godine. „Mi ćemo dati sve od sebe da se proces digitalizacije desi malo ranije, ali 2015. je najrealnija za završetak tog procesa“, rekao je Stefan Lazarević, državni sekretar u Ministarstvu trgovine i telekomunikacija. On je dodao da je najveća kočnica realizacije procesa digitalizacije nedostatak projekta distribucione mreže koji sadrži nekoliko podprojekata. „Svu svoju energiju i snagu ćemo usmeriti na koordinaciju i realizaciju tih projekata u narednom periodu i očekujem da će projekti biti završeni do početka maja“, kazao je Lazarević. Lazarević je izjavio i da je u saradnji sa međunarodnim konsultantima izrađen žig garancije. „Naša ideja je da se žig garancije lepi na uređaje koji mogu da podrže proces digitalizacije onako kako je to naša država predvidela. Žig garancije je ključ kada je promocija u pitanju i cela priča je vezana s promocijom digitalizacije i očekujemo da će zaživeti u prvom kvartalu ove godine“, rekao je Lazarević. On je dodao da je obezbeđena podrška tima za socijalnu inkluziju, koji radi studiju o tome koje ugrožene grupe država treba da pomogne, da ne bi ostale bez izvora informacija nakon prelaska na digitalno emitovanje. „Nadamo se da će biti novca u budžetu u narednim godinama da se obezbedi pomoć socijalno ugroženim kategorijama stanovništva. Međutim, ovde se ne radi samo o pomoći u socijalnom smislu, već moramo da organizujemo timove koji će pomagati našim građanima u instaliranju set-top boksova“, rekao je Lazarević.

Zavod za intelektualnu svojinu registrovao je 27. decembra žig garancije Digital TV, čiji je nosilac Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija. Žig je registrovan za klasu 9 međunarodne klasifikacije, koja podrazumeva aparate za prenos i reprodukovanje slike. Zakonom o žigovima propisano je da je žig garancije znak koji koristi više privrednih društava pod nadzorom nosioca žiga, a koji služi kao garancija kvaliteta, geografskog porekla, načina proizvodnje ili drugih zajedničkih obeležja robe ili usluga tih privrednih društava. Nosilac žiga garancije dozvoljava korišćenje žiga garancije svakom privrednom društvu za robe ili usluge koje imaju zajedničke karakteristike propisane opštim aktom o žigu garancije. U konkretnom slučaju, žig Digital TV služiće kao garancija da njime digitalni STB (set-top box) prijemnici i digitalni televizori zadovoljavaju minimalne tehničke zahteve predviđene Specifikacijom minimalnih tehničkih zahteva uređaja za prijem digitalnog terestričkog televizijskog signala u Republici Srbiji koje je donelo Ministarstvo trgovine i telekomunikacija. Provera ispunjenosti uslova vršiće se u skladu sa Uputstvom o načinu i proceduri ispitivanja uređaja (STB i digitalnih TV prijemnika) u cilju procene ispunjenosti uslova za prijem digitalnog terestričkog televizijskog signala u Republici Srbiji, koje je Ministarstvo trgovine i telekomunikacija takođe usvojilo. Smisao znaka kojim će proizvođači i trgovci obeležavati uređaje koji ispunjavaju uslove, jeste da omoguće građanima da na tržištu prepoznaju tehničku opremu koja će im

omogućiti da posle prelaska na digitalno emitovanje mogu da primaju digitalni signal. Slični mehanizmi korišćeni su i u drugim državama koje su pre Srbije prolazile kroz proces digitalizacije, a jedina novina je što je oznaka koja će se koristiti u Srbiji zaštićena, ne kao klasičan žig, već kao žig garancije, što u dobroj meri olakšava logistiku koja prati ceo proces. Naime, država, umesto da zaključuje licencne ugovore sa svakim pojedinačnim proizvođačem, kojim bi na njih prenosila pravo da koriste zaštićeni znak, samo propisuje uslove i evidentira uređaje za koje im proizvođači dostave dokaze da su ti uslovi ispunjeni. Evidentirane uređaje proizvođači neposredno na osnovu zakona obeležavaju znakom Digital TV, a država zadržava pravo da vrši dodatne provere kako bi se sprečile zloupotrebe.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Sekretar radne grupe za pripremu medijskih zakona Ministarstva kulture i informisanja, Aleksandar Avramović, u izjavi za „Tanjug“, objavljenoj u „Politici“ 24. decembra, ocenio je da privatizaciju državnih medija treba pripremiti pažljivo da se ne dogodi da Srbija ostane bez tih medija. „Interes javnosti i interes društva mora da bude na prvom mestu“, istakao je Avramović i dodao da je suština u tome da država ne treba da bude neposredni finansijer medija, ali to ne znači da ne treba da finansira medijske sadržaje od javnog interesa. „Pažljivim, domaćinskim i odgovornim odnosom prema medijima sada u državnoj svojini, obezbediće se da oni opstanu i da služe narodu i nadalje“, rekao je Avramović. „Dakle, informisanje za narod je neophodno i ono se mora obezbediti, između ostalog, i državnim sredstvima, ali transparentno, jasno, na osnovu čistih kriterijuma i na osnovu odlučivanja koje će biti stručno, nezavisno i apsolutno kompetentno“, rekao je Avramović, „bez nameštanja, bez diktata bilo kojih vlasničkih grupa, bez diktata bilo kojih političkih grupa i bez diktata bilo koga ko ima partikularni interes“. Avramović je istakao da privatizaciju treba pažljivo pripremiti, a da je na tom planu „ono što je do sada urađeno, urađeno naopako“, zbog čega treba naći najbolji model, bez obzira da li je reč o državnim, regionalnim ili lokalnim medijima, „da bi se mediji u budućnosti zaštitili od propasti“. Prema njegovom mišljenju, u nekim slučajevima treba ići na procenu vrednosti kapitala, emitovanje akcija koje bi se besplatno podelile zaposlenima i penzionerima. Alternativno, trebalo bi dobro pripremiti izbor strateškog partnera, dodao je Avramović. On je najavio da će radna grupa za izradu medijskih zakona „posao završiti najdalje do kraja marta“, prema rokovima iz Medijske strategije. Ukazao je i da će, po Zakonu o javnim preduzećima, „javna preduzeća u oblasti informisanja nastaviti da rade kao javna preduzeća do vlasničkog transformisanja, odnosno do privatizacije“.

Izjava sekretara radne grupe za pripremu medijskih zakona Ministarstva kulture i informisanja, značajna je, imajući u vidu da je pitanje privatizacije ono o kome su funkcioneri nove vlade najčešće izbegavali nedvosmislene odgovore. Tako, oni u izjavama isuviše često čak i izbegavaju da koriste reč

privatizacija, služeći se umesto nje frazama koje su ili dvosmislene, ili ne znače mnogo. Aleksandar Avramović, u svojoj izjavi, zapravo ponavlja ono što je već napisano u Medijskoj strategiji, da će se država povući iz vlasništva u medijima, te da takvo povlačenje podrazumeva vlasničku transformaciju privatizacijom ili konverzijom državnog vlasništva u akcije i njihovim prenosom bez naknade. Ovo je na liniji u ovom izveštaju već citirane izjave pomoćnika ministra, Dragana Kolarevića, date pred skupštinskim Odborom za kulturu i informisanje, da se Medijska strategija neće menjati, već primeniti u skladu sa rokovima predviđenim Akcionim planom.

VII ZAKLJUČAK

Ono što može da raduje u decembru je ubrzana zakonodavna aktivnost na propisima čije je usvajanje predviđeno Medijskom strategijom i više puta ponovljene izjave funkcionera nove republičke Vlade da se od Strategije neće odstupati, kao i da se ona neće menjati, makar suštinski. Nažalost, ovo nije sprečilo vladu da, u potpunom raskoraku sa javnim zalaganjima za Medijsku strategiju, skupštini podnese na usvajanje Predlog zakona o javnim preduzećima, koji je ponovo sačuvao mogućnost da se na različitim nivoima vlasti, u formi javnih preduzeća, ponovo osnivaju državni mediji. Na svu sreću, ovoga puta novinarska i medijska udruženja bila su odlučnija, brža i jedinstvenija nego krajem 2007. godine, kada su slične odredbe provučene kroz zakone o glavnom gradu i lokalnoj samoupravi. Ipak, zalaganje vladinih funkcionera za medijske reforme i spremnost narodnih poslanika da poslušaju protest struke i usvoje amandman medijske koalicije na Zakon o javnim preduzećima, još uvek nije dovoljan za prelaznu ocenu. Naime, isti ti vladini funkcioneri i isti ti poslanici vladajuće većine, ostali su neprimereno tihi nakon što je ekstremna desničarska organizacija SNP NAŠI, po uzoru na neko davno prošlo vreme, otpočela sa pravljenjem spiskova nepodobnih medija i optužbama na račun onih koji misle drugačije, da su finansirani novcem mafije (koja je, pri tom, albanska i hrvatska mafija, pošto za SNP NAŠI biti finansiran novcem mafije, izgleda, nije nužno loše, sve dok ta mafija nije albanska ili hrvatska), da su „ispostave neprijateljskih centara moći“, da se bave satanizacijom, manipulacijom itd. Vlast koja ćuti kad se mediji napadaju i proglašavaju za izdajnike, ne može biti partner medijskih profesionalaca, koliko god se verbalno zaklinjala u vernost medijskim reformama.